

Дастурамал

дар бораи тартиби пур кардани шаклҳои ҳисоботи оморӣ давлатӣ оид ба омили молия аз тарафи субъектҳои хоҷагидор

Шакли №6 -молия, семоҳа- солана, Ҳисобот дар бораи қарздорӣ корхонаҳо (ташкilot) (бо пешниҳоди тавозун)

Ҳамаи субъектҳои хоҷагидори соҳаи кишоварзӣ, корхонаю ташкilotҳои кооперативи истехсолӣ, ки дар ҳисобу китоби хоҷагӣ қарор доранд тарози (баланси) мустақил доранд ва шахси ҳуқуқӣ мебошанд, ҳамчунин ташкilotҳои, ки дар ҳисобу китоби хоҷагӣ қарор надоранд аммо аз хоҷагидорӣ, фаъолияти тижоратӣ ва ғайра даромад (фоида) мегиранд, ҳисоботи мазкуро пешниҳод менамоянд.

Дар қисми 1 «Ҳолати ҳисобу китоб бо корхона ва ташкilotҳои ҷумҳурӣ ва мамлакатҳои хориҷӣ» маълумотҳо бо сомони нишон дода мешаванд.

Дар сатри 1 Қарздорӣ дебиторӣ пур карда мешавад, аз он ҷумла дар сатри 2 Қарздорӣ харидон барои мол, қор, хизматрасонӣ (бо нархи фурӯш) ба инобат гирифта мешавад.

Дар сатри 3 Қарздорӣ кредиторӣ нишон дода мешавад, аз он ҷумла сатри 4 Қарздорӣ ба бучет аз рӯи тавозун нишон дода мешавад. Дар сатри 5 Қарздорӣ таъминкунандаҳои молҳо, қор ва хизматрасониҳо ба инобат гирифта мешавад. Дар сатри 6 Қарздорӣ аз рӯи қарзҳои ҷалбшуда ҳисоб карда мешавад. Ҷамъи сатрҳои 4,5 ва 6 дар сатри 3 нишон дода мешавад.

Дар сатри 7 Воситаҳои пулии аз ҳазина ва суратҳисоб нишон дода мешавад)

Сатри мазкури ҳисобот оиди ҳолати молиявӣ, бақияи ҳисоби 10100 «Воситаҳои пулӣ дар ҳазина», аз он ҷумла мавҷудият ва ҳаракати воситаҳои пулии нақд бо асъори миллӣ ва хориҷӣ, ҳуҷҷатҳои пулӣ, инчунин воситаҳои пулие, ки барои нигоҳдорӣ дар сейфи банқҳо гузошта шудаанд, дигар амонатҳо, ҳамчунин ба ҳазина ворид шудани чекҳо аз тарафи мизочон, маблағҳои гузаронидашудаи банқӣ, марқаҳои пардохтҳои давлатӣ ва дигар ҳуҷҷатҳои пулиеро, ки корхона ҳуқуқи идоракунии онҳоро доро мебошад, инъикос менамояд. Ба санаи ҳисоботӣ бақияи ҳисоби 10120 «Маблағҳои пулӣ бо асъори хориҷӣ» аз рӯи қурби расмӣ муқарра намудаи Банки миллии Тоҷикистон (БМТ) дар рӯзи гузаронидани амалиёт бо асъори миллӣ азнав ҳисоб карда шуда, нишон дода мешавад. Сатри мазкур маҷмӯи бақияи гурӯҳи ҳисоби 10100 «Маблағҳои пулӣ дар ҳазина» (10110,10120,10130,10140) – ро дар ҳисобот оиди ҳолати молиявӣ инъикос менамояд.

Дар *сутуни Б* номгӯи давлатҳои хориҷи дуру наздик ва Ҷумҳурии Тоҷикистон, ки корхона бо онҳо ҳисобу китоб дорад, оварда мешавад.

Дар *сутуни 01* «Ҳаҷми маҳсулоти ба фуруш баровардашуда, қорҳои иҷрошуда, хизматҳои расонидашуда (бо нархҳои фуруш) дар давраи ҳисоботӣ» нишон дода мешавад.

Дар *сутуни 02* «Қарздорӣ дебиторӣ-ҳамагӣ» бояд қарздорӣ харидорон барои мол, қор, хизматҳои ба берун баровардашуда бо нархи фуруш, ҳисобу китоб бо бучет, ҳисобу китоб бо дигар дебиторҳо инъикос карда шуда, дар *сутуни 03* «аз он муҳлаташ гузашта» нишон дода мешавад.

Дар *сутуни 02* маълумот оид ба қарздорӣ дебиторӣ тижоратӣ ва қарздорӣ дебиторӣ дарозмуҳлат оварда мешаванд.

«Қарздорӣ дебиторӣ тижоратӣ»

Дар ин сутунӣ ҳисобот оиди ҳолати молиявӣ бақияи ҳисоби давраи ҳисоботӣ оиди қарздорӣ дебиторӣ тижоратӣ, яъне қарздорӣ, ки хангоми фуруши молҳо ва пешниҳоди хизматҳо ба қарз пайдо гардида ва барои пардохт дар давоми 1 соли баъди давраи ҳисоботӣ пешбинӣ карда шудааст, инъикос карда мешавад. Мувофиқи

СБХМ (IAS) 39 «Воситаҳои молиявӣ: эътироф ва ченкунӣ» қарздорӣ дебиторӣ кӯтоҳмуддат дар пешниҳоди ҳисоботҳои молиявӣ бо арзиши аввалае, ки дар шартнома бо назардошти тарҳи баҳодиҳии зарар аз қарздорӣ безътимод (ҳисоби 10430) нишон дода шудааст, бояд пешниҳод карда шавад. Сутуни мазкур бақияи ҳисобҳои гурӯҳи 10400 «Қарздорӣ дебиторӣ тижоратӣ» (10410, 10420 бо тарҳи ҳисоби 10430 «Захираҳо аз рӯи қарзҳои безътимод») - ро дар ҳисобот оиди ҳолати молиявӣ, чамбаст менамояд.

«Қарздорӣ дебиторӣ»

Дар сутуни мазкур бақияи ҳисоби қарздорӣ дебиторӣ дарозмӯҳлати корхона бо мӯҳлати пардохти зиёда аз як сол ба ҳисоб гирифта мешавад. Қарздорӣ дарозмӯҳлати дебиторӣ ба гурӯҳҳои зерин ҷудо карда мешаванд:

- қарздорӣ дарозмуддати дебиторӣ харидорон ва фармоишгарон;
- векселҳои (васиқаҳои) гирифташуда;
- харочоти ба таъхирмондаи дарозмуддат;
- дигар қарздорӣ дебиторӣ дарозмуддат (қарздорӣ дебиторӣ кормандон ва роҳбарият: қарздорӣ дебиторӣ корхонаҳои муттаҳидкардашуда ва ғ.).

Сутуни мазкур бақияи чамъшудаи ҳисоби гурӯҳи 11800 «Қарздорӣ дебиторӣ дарозмӯҳлат» - ро дар ҳисобот оиди ҳолати молиявӣ инъикос менамояд.

Дар сутуни 02 «Қарздорӣ дебиторӣ-ҳамагӣ» Қарздорӣ дебиторӣ тижоратӣ (10400), Дигар қарздорӣ дебиторӣ (10500), Харочотҳои пардохтшуда (10800) ва қарздорӣ дебиторӣ дарозмуддат (11800) аз тавозун (баланс) гирифта мешавад.

Дар сутуни 04 Дохил мешавад, Қарздорӣ дебиторӣ тижоратӣ (10400), пешпартохт ба таъминкунандагон (10510), қарздорӣ супоришдиҳандагон аз рӯи шартномаи сохтмон (10570), харочотҳои пешпартохтшуда (10800) ва қарздорӣ дебиторӣ дарозмуддати харидорон ва Фармоишгарон (11810).

Дар сутуни 08 Ҳисобҳо барои пардохт бақияи қарзҳои кредиторӣ тижоратӣ корхонаро барои молу мавод ва хизматрасониҳои гирифташуда, воситаҳои асосии харидашуда, дороиҳои ғайримоддӣ, сармоягузориҳо ба амволи ғайриманқул, дороиҳои биологӣ, қоғазҳои қиматноки қарзӣ (васиқаҳо, вомбаргҳо) дар ҳисобот оиди ҳолати молиявӣ инъикос менамояд. Сатрҳои мазкур аз бақияи ҳисобҳои гурӯҳи 22000 «ӯҳдадорӣ кредиторӣ тижоратӣ» (ҳисоби 22010, 22020) дар ҳисобот оиди ҳолати молиявӣ дарҷ мегарданд.

«Қарздорӣ кредиторӣ-ҳамагӣ» қарзҳо барои таъмини молҳо, корҳо, хизматҳо ба таъминкунандагон, қарздорӣ буҷет ва дигар кредиторҳо нишон дода шуда, дар сутуни 09 «аз он мӯҳлаташ гузашта» нишон дода мешавад.

Дар сутуни 10 Қарздорӣ кредиторӣ тижоратӣ (22000) ҳамроҳ карда мешавад: ӯҳдадорӣ кӯтоҳмуддати қарзӣ (22100), Андозҳо барои пардохт (22300) ва дигар ӯҳдадорӣ кӯтоҳмуддат (22500) аз тавозун (баланс) гирифта шудааст.

Дар сутуни 10 аз тавозун Қарздорӣ кредиторӣ тижоратӣ (22000) аз тавозун (баланс) гирифта шудааст.

Дар сутуни 12 «Қарздорӣ аз рӯи вомбаргҳои гирифташуда» (ҳисобҳои 22610, 22640) ва дар сутуни 14 «Қарздорӣ аз рӯи қарзҳои чалбшуда» (ҳисобҳои 22620, 22630) нишон дода мешаванд.

Ба ҳисоботи мазкур тавозуни субъекти ҳисобатсупронда дар давраи ҳисобот ба таври электронӣ заммида мешавад.